

SZKOŁA MIESZKANIE SZPITAL

SAMORZĄDOWY
PROGRAM WYBORCZY
KKW Lewica

LEWICA

2024

SMS Samorządowy program wyborczy Lewicy

WOLNA I PRZYJAZNA SZKOŁA.....	5
MIESZKANIE PRAWEM, NIE TOWAREM.....	7
ZDROWIE DLA WSZYSTKICH.....	9
TRANSPORT (NIE TYLKO) ZBIOROWY.....	12
DOBRA PRACA.....	14
SAMORZĄD DLA DOBROBYTU I BEZPIECZEŃSTWA.....	16
ZIELONY SAMORZĄD.....	18
DOBRE ŻYCIE NA OBSZARACH WIEJSKICH.....	22
RÓWNOŚĆ, ŚWIECKOŚĆ,SZACUNEK.....	24
POLITYKA SPOŁECZNA I SENIORALNA. WSPARCIE OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI.....	26

SAMORZĄD — DO PRZODU!

Samorządność to kluczowa wartość dla lewicy. Samorząd demokratyczny, realizujący potrzeby mieszkańców, samodzielny i zasobny poprawia jakość życia obywateli i pozytywnie wpływa na to, jak rządzone jest państwo. Chcemy pomóc jednostkom samorządu terytorialnego w realizacji tej misji, na poziomie gmin, powiatów, województw.

Rządy PiS-u upłynęły pod znakiem prób centralizacji państwa, ręcznego sterowania finansowaniem samorządów, uzależnionego od politycznej lojalności i służalczości lokalnych władz. Rządy Szydło i Morawieckiego zostawiły po sobie dziedzictwo przeciążania samorządów kolejnymi obowiązkami bez zapewnienia należytych środków na ich wykonywanie. Dodatkowym ciosem dla budżetów lokalnych były zmiany podatkowe w ramach Polskiego Ładu, za którymi nie poszła odpowiednia zmiana finansowania samorządów. Ludzie powiedzieli temu porządkowi „dość”. Teraz trzeba zadbać o ponowne ułożenie relacji między państwem a samorządem i między samorządem a ludźmi.

Lewica niezmiennie opowiada się za wolnością, równością i sprawiedliwością społeczną. Stąd wypływają nasze priorytety programowe z kampanii wyborczej 2023 roku: ochrona praw pracowników, rozbudowa usług publicznych, budowa mieszkań na dostępny wynajem, aktywna walka o prawa kobiet, troska o seniorów, stanie na straży świeckości państwa.

Walczymy o te sprawy w Sejmie i Senacie. Nasze ministry i ministrowie walczą o realizację naszych wartości w rządzie. Samorząd terytorialny również jest polem walki o wartości. Im liczniejsi będą w nim reprezentantki i reprezentanci Lewicy, tym nasze codzienne życie będzie bardziej zgodne z naszymi wartościami. Prawa kobiet będą szanowane, a zasady świeckości będą respektowane. Im liczniejsi w samorządzie reprezentantki i reprezentanci Lewicy, tym więcej będzie budowanych mieszkań na wynajem, tym więcej pociągów, autobusów i tramwajów będzie kursować każdego dnia. To jest prawdziwa stawka wyborów samorządowych.

Nasze wartości pozostają stałe, a nasz program pozostaje ich wyrazem. W tej broszurze znajdu-

ją się nasze propozycje dla samorządów, które stanowią rozwinięcie i uzupełnienie postulatów, o które z sukcesami walczymy na szczeblu krajowym i europejskim. Wiemy, że współpraca jest kluczem do realizacji tych postulatów. Jesteśmy wiarygodni, bo nasi samorządowcy pokazali i pokazują, jak wiele z tych propozycji już działa i realnie poprawia życie mieszkańców. Można budować mieszkania na wynajem, finansować dodatkowe zajęcia dla uczniów, budować żłobki i przedszkola, rozwijać transport, dbać o zieleń oraz usługi blisko miejsca zamieszkania, rozwijać sieć podstawowej opieki zdrowotnej.

Najbliższe otoczenie każdego z nas może być przyjazne, dostępne, wolne od uprzedzeń i otwarte na dialog. Lewica wie, jak to zrobić – zróbmy to razem!

WOLNA I PRZYJAZNA SZKOŁA

1. **Gotowi na jutro.**

Uczymy się lepiej, gdy jesteśmy zaangażowani: stawiamy pytania, rozwiązujemy problemy i chcemy samodzielnie poszerzać naszą wiedzę. Dlatego w centrum edukacji zamiast wkuwania na pamięć znajdują się umiejętności analizy, krytycznego i twórczego myślenia oraz pracy w grupie. Aby młodzi ludzie potrafili zmierzyć się ze współczesnymi wyzwaniami, szkoła musi podchodzić do nich interdyscyplinarnie. Nasi samorządowcy wprowadzą do szkół elementy::

- edukacji obywatelskiej, obejmującej elementy wiedzy o rynku pracy i prawach pracowniczych,
- edukacji zdrowotnej, w tym wiedzy o seksualności, zdrowiu psychicznym, zdrowym trybie życia i odżywianiu oraz profilaktyce chorób zakaźnych,
- edukacji klimatycznej,
- podstaw cyberbezpieczeństwa i weryfikacji informacji.

Podstawy programowe będą współtworzone i zatwierdzone przez zespoły specjalistów wskazanych przez oświatowe związki zawodowe i uczelnie publiczne. Rozwinimy współpracę szkół publicznych z trzecim sektorem i lokalną społecznością, co pozwoli na wzbogacenie oferty edukacyjnej. W szkołach ponadpodstawowych zajęcia dodatkowe będą obowiązkowo opiniowane przez samorząd szkolny. Pobudzimy aktywność uczniów, m.in. umożliwiając tworzenie spółdzielni uczniowskich.

2. **Szkoła bezpieczna dla wszystkich.**

Zapewnimy dostęp do szkoleń antidyskryminacyjnych i antyprzemocowych dla nauczycieli i uczniów. Umożliwimy szybkie i anonimowe zgłaszanie przypadków przemocy w szkołach przy pomocy aplikacji mobilnej.

3. **Wsparcie dobrostanu dzieci i młodzieży.**

Każda osoba ucząca się od przedszkola aż do końca edukacji musi mieć zapewnione wsparcie psychologiczne, w tym bezpłatny dostęp do długofalowej opieki psychologicznej. Rozwinimy współpracę psychologów szkolnych z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi i specjalistami zdrowia psychicznego w publicznej ochronie zdrowia. Edukacja psychospołeczna i bezpośrednio wsparcie muszą obejmować także rodziców. W kształceniu przyszłej kadry pedagogicz-

nej i doskonaleniu zawodowym nauczycieli położymy większy nacisk na naukę rozpoznawania i wspierania uczniów potrzebujących pomocy.

4. **Szkoła równych szans.**

Zatrzymamy falę odejść uczniów do szkół niepublicznych – zwłaszcza dzieci z problemami edukacyjnymi, orzeczeniami o niepełnosprawności, potrzebie kształcenia specjalnego czy wspomaganie rozwoju, jak również wybitnie zdolnych. Każda osoba ucząca się otrzyma niezbędną pomoc edukacyjną w szkole publicznej, aby o efektach nauczania i wynikach egzaminacyjnych nie decydowało to, czy rodzice są w stanie posyłać dzieci na korepetycje.

5. **Bezpłatne obiady dla uczniów**

Żadne dziecko nie powinno chodzić do szkoły głodne. Zagwarantujemy wszystkim uczniom szkół podstawowych bezpłatny, ciepły, pełnowartościowy obiad, z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb żywieniowych.

6. **Kształcenie zawodowe przyszłości.**

Dowartościmy szkoły branżowe i technika, uaktualniając podręczniki oraz zapewniając sprzęt, narzędzia, maszyny i oprogramowanie odpowiadające współczesnym potrzebom. Samorząd weźmie realną odpowiedzialność za kształcenie zawodowe i regionalny rynek pracy. Samorzady wojewódzkie i powiatowe wspólnie będą koordynować rozwój sieci szkół zawodowych i dostosują ją do lokalnych potrzeb społecznych i gospodarczych. Kadry zapewnimy stałą możliwość szkoleń, by była przygotowana do nauczania zgodnie z aktualnymi wymaganiami zawodowymi. Osoby odbywające praktyki w ramach nauki zawodu będą otrzymywać wynagrodzenie.

7. **Świecka szkoła.**

Wyprowadzimy religię ze szkół. Dzięki zwolnieniu sal i odciążeniu planów lekcji część szkół będzie mogła zrezygnować z systemu zmianowego. Zaoszczędzone środki skierujemy na organizację zajęć wspomagających dla uczniów ze szczególnymi potrzebami.

8. **Bezpłatne przejazdy dla uczniów.**

Wprowadzimy bezpłatne przejazdy komunikacją lokalną dla uczniów. W czasie ferii zimowych i wakacji uczniowie będą mogli korzystać z bezpłatnych przejazdów transportem publicznym w całej Polsce.

MIESZKANIE PRAWEM, NIE TOWAREM

9. Samorząd budujący mieszkania.

Zwiększymy dofinansowanie dla samorządów, które chcą budować mieszkania na wynajem – w przypadku mieszkań komunalnych maksymalna wysokość grantu z Banku Gospodarstwa Krajowego wzrośnie z 85% do 100% kosztów budowy. Będziemy rozwijać budownictwo społeczne – stworzymy zachęty, aby gminy przekazywały działki pod inwestycje Towarzystw Budownictwa Społecznego (TBS) i Społecznych Inicjatyw Mieszkaniowych (SIM). Poprawimy warunki finansowania i kredytowania inwestycji w systemie TBS/SIM – samorzady decydujące się na budowę mieszkań społecznych będą mogły pozyskać granty i kredyty z nowo utworzonego Funduszu Budownictwa Społecznego, dzięki którym sfinansują 100% kosztów budowy bez konieczności angażowania środków własnych. Zwiększymy przejrzystość funkcjonowania SIM-ów i TBS-ów. Lokatorzy i lokatorzy TBS-ów/SIM-ów nie będą już musieli płacić tzw. wkładu partycypacyjnego. Zwiększymy dofinansowanie dla TBS-ów i SIM-ów modernizujących obiekty zabytkowe.

10. Mieszkania na każdą kieszeń.

Na osiedlach wybudowanych w ramach Krajowego Programu Mieszkaniowego mieszkać będą zarówno rodziny o najniższych zarobkach jak i klasa średnia. Integrację społeczną – zamiast powstawania gett i elitarnych sąsiedztw – zapewni system segmentacji mieszkań na kilka kategorii czynszowych. To rozwiązanie sprawdziło się w wielu krajach Europy Zachodniej: czynsze będą regulowane i dostosowane do możliwości finansowych każdej rodziny.

11. Krajowy Fundusz Remontowy.

W Polsce według GUS jest ok. 1,8 mln pustostanów. Powołamy Krajowy Fundusz Remontowy, obsługiwany przez BGK i zarządzany przez Państwową Agencję Mieszkaniową, który będzie przekazywał środki na generalne remonty do 20 tys. pustostanów z zasobu komunalnego rocznie. Wraz z Funduszem wprowadzimy przepisy usprawniające procedurę włączania mieszkań do zasobu komunalnego. Wprowadzimy przepisy ułatwiające wykup przez państwo pustostanów należących do funduszy inwestycyjnych i deweloperów.

12. Wsparcie dla spółdzielni i kooperatyw mieszkaniowych.

Zwiększymy wsparcie dla spółdzielni mieszkaniowych, które chcą budować mieszkania na wynajem. Spółdzielnie decydujące się na realizację tego typu mieszkań będą mogły uzyskać finansowanie i preferencyjne kredyty z Funduszu Budownictwa Społecznego. Stworzymy system preferencyjnych kredytów o stałym oprocentowaniu dla rodzin, które chcą zaspokoić swoje potrzeby

mieszkańców za pośrednictwem kooperatyw mieszkaniowych. Zapewnimy obecność Społecznych Agencji Najmu w każdym mieście i będziemy promować korzystanie z nich.

13. **Regulacja wysokości czynszów i jakości najmu.**

Będziemy wspierać najem długoterminowy i zwiększać jego atrakcyjność. Poprzez, między innymi, odpowiedzialną politykę podatkową poprawimy opłacalność najmu długoterminowego względem najmu krótkoterminowego. Aby chronić interesy najemców, państwo przedstawi wzorcową umowę najmu i informacje o klauzulach niedozwolonych. Wprowadzimy górny limit wysokości kaucji na poziomie miesięcznego czynszu.

14. **Dostępne akademiki.**

Zamożność rodziny nie może być przeszkodą w rozpoczęciu i ukończeniu studiów. We współpracy z rządem centralnym będziemy rozwijać infrastrukturę zaspokajającą potrzeby mieszkaniowe osób studiujących i uczących się, między innymi przez budowę i modernizację akademików do dobrego standardu. W ramach programu powstanie też dodatkowa infrastruktura, taka jak stołówki, obiekty sportowe i biblioteki.

15. **Dobrze zaplanowane osiedla.**

Jakość życia zależy od tego, czy na osiedlu jest dostęp do usług publicznych i zieleni. Będziemy wspierać powstawanie takich planów zagospodarowania przestrzennego, które uwzględnią potrzeby obecnych i przyszłych mieszkańców, oraz zaktualizujemy kodeks urbanistyczno-budowlany. Nowe budynki muszą być tanie w ogrzewaniu – być pasywne energetycznie i powstawać w oparciu o przyjazne dla środowiska materiały budowlane. Będziemy wspierać rozwój przyjaznych środowisku technologii budowlanych.

16. **Uchwały krajobrazowe.**

Będziemy walczyć z chaosem przestrzennym. Tam, gdzie to możliwe, wprowadzimy uchwały krajobrazowe, regulujące ilość i kształt reklam w przestrzeni publicznej. Uchwała obejmie również pojazdy poruszające się z reklamami dźwiękowymi.

ZDROWIE DLA WSZYSTKICH

17. **Sprawna publiczna ochrona zdrowia.**

Będziemy dążyć do przekazywania 8% PKB na ochronę zdrowia – bez księgowych sztuczek. Zwiększenie środków na publiczną ochronę zdrowia pozwoli zapewnić pacjentom wysoki standard świadczeń na NFZ, oddłużyć szpitale i umożliwi znaczne skrócenie kolejek. Odpowiednio dofinansowany i sprawny publiczny system to sposób na powstrzymanie prywatyzacji ochrony zdrowia, zwłaszcza w dziedzinach takich jak psychiatria, stomatologia czy ginekologia. Powstrzymamy przekształcanie samorządowych szpitali i przychodni w spółki prawa handlowego.

18. **Zwiększenie roli placówek Podstawowej Opieki Zdrowotnej (POZ).**

Profilaktyka i kształtowanie postaw prozdrowotnych, wczesna diagnostyka oraz stała relacja z pacjentem mają kluczowe znaczenie dla poprawy stanu zdrowia Polek i Polaków. Będziemy rozwijać opiekę koordynowaną w POZ i wzmocnimy rolę koordynatora, wspierającego pacjentów w sprawnej i możliwie szybkiej realizacji procesu leczenia, a także późniejszej rekonwalescencji i rehabilitacji. Zadbamy o współpracę zespołu POZ z rodziną pacjenta przewlekle chorego. Będziemy dążyć do poszerzenia zespołu POZ, tak by oprócz lekarza, pielęgniarki i położnej w jego skład weszli także dietetyk, fizjoterapeuta, psycholog i farmaceuta.

19. **Priorytet dla medycyny prewencyjnej i opieki ambulatoryjnej.**

Polska opieka zdrowotna od lat zmagają się z problemem odwróconej piramidy świadczeń: szpitale są przepełnione pacjentami, którzy mogą być skutecznie leczeni w placówkach Podstawowej Opieki Zdrowotnej. Ograniczymy nadmierną hospitalizację poprzez poprawę koordynacji działań placówek zdrowotnych i odpowiednie finansowanie POZ i Ambulatoryjnej Opieki Specjalistycznej. Szpitale zostaną odciążone z wykonywania zadań, które można realizować na niższych szczeblach.

20. **Kompetentne i dobrze wynagradzane kadry.**

Zapewnimy odpowiednie warunki pracy pielęgniarkom i absolwentom innych kierunków medycznych, aby zachęcić ich do pracy w publicznych placówkach ochrony zdrowia. Zapewnimy lepsze wykorzystanie istniejących kadr medycznych poprzez racjonalny podział obowiązków w systemie, w tym zwiększając autonomię i odpowiedzialność „nielekarskich” zawodów medycznych. Odcią-

żymy lekarzy i pielęgniarki, zapewniając zatrudnienie asystentów i opiekunów medycznych na każdym oddziale. Sprawna ochrona zdrowia nie może funkcjonować bez pracowników niemedycznych, dlatego zadbamy o godne warunki ich zatrudnienia i ograniczymy outsourcing w publicznej ochronie zdrowia.

21. **Inwestycje w szpitale.**

Szpitale w całej Polsce muszą być nowoczesnymi i bezpiecznymi miejscami skutecznego leczenia pacjentów. Wymaga to remontów oraz zakupu nowoczesnego sprzętu. Przeznaczymy dodatkowe 4 mld zł rocznie na remonty i zakup sprzętu w szpitalach powiatowych i wojewódzkich.

22. **Lepsza opieka stomatologiczna dla wszystkich ubezpieczonych.**

Rozszerzymy pakiet gwarantowanych świadczeń z zakresu leczenia stomatologicznego, w tym o leczenie kanałowe i nowoczesne wypełnienia wszystkich zębów oraz wysokiej jakości protetykę. Na bazie punktów nocnej pomocy stomatologicznej utworzymy sieć całodobowych stomatologicznych oddziałów ratunkowych.

23. **Powszechnie dostępna pomoc psychologiczna i psychiatryczna finansowana przez państwo.**

Zapewnimy powszechny dostęp do pomocy psychologicznej i psychiatrycznej w publicznej ochronie zdrowia, odwracając w ten sposób proces prywatyzacji tych obszarów. Zwiększymy dostępność bezpłatnej psychoterapii w ramach NFZ i umożliwimy dostęp do psychologa bez skierowania. Zwiększymy finansowanie świadczeń terapeutycznych, co zachęci przyszłych psychologów i psychiatrów do wyboru zawodu psychoterapeuty. Zwiększymy udział nakładów na pomoc psychologiczną i psychiatryczną w wydatkach zdrowotnych – ze szczególnym naciskiem na leczenie dzieci i młodzieży. Pandemia COVID-19 pokazała, jak ważne jest przeciwdziałanie negatywnym skutkom stresu wśród samych pracowników ochrony zdrowia – dlatego zapewnimy stałe wsparcie psychologiczne dla medyków i personelu pomocniczego.

24. **Opieka zdrowotna dla nastolatków.**

Starsze nastolatki, od 15 roku życia, powinny mieć prawo do wizyty ginekologicznej bez asysty rodzica. Umożliwimy korzystanie z porady ginekologicznej lub urologicznej przez osobę małoletnią powyżej 15. roku życia na podstawie wyłącznie własnej zgody. Będziemy uruchamiać gminne gabinety ginekologiczne, w których nie będzie obowiązywała tzw. klauzula sumienia.

25. Refundowane i dostępne badania prenatalne.

Każda kobieta w ciąży – niezależnie od wieku – będzie miała dostęp do szerokiego katalogu badań, w tym do USG genetycznego, testów PAPP-A, potrójnego, najnowocześniejszych nieinwazyjnych testów prenatalnych, a w przypadku wskazań medycznych także amniopunkcji, biopsji kosmówki i kordocentezy. Zatajanie wyników badań przed pacjentką będzie karalne.

26. Pacjent w centrum systemu.

Dofinansujemy urząd Rzecznika Praw Pacjenta tak, by mógł w należytej skali czuwać nad godnością pacjentów. Utworzymy wojewódzkie oddziały RPP finansowane przez samorządy. Stworzymy standardy organizacyjne opieki zdrowotnej dla grup szczególnie narażonych na złe traktowanie i dyskryminację w systemie ochrony zdrowia – na przykład ze względu na wiek, neuroatypowość, doświadczenie poronienia, potrzebę przerwania ciąży, orientację psychoseksualną, tożsamość płciową czy wagę.

27. Dostępne leki na każdą kieszeń.

Każdy lek na receptę będzie kosztował nie więcej niż 5 złotych za opakowanie. Taka sama zasada będzie dotyczyć wyrobów medycznych, takich jak pompy insulinowe, aparaty słuchowe czy inhalatory. Dla dzieci, emerytów, rencistów, kobiet w ciąży i pacjentów po przeszczepach leki na receptę dostępne będą bezpłatnie.

28. Dostępna antykoncepcja i przeciwdziałanie ubóstwu menstruacyjnemu.

Zagwarantujemy łatwiejszy dostęp do leków antykoncepcyjnych. Antykoncepcja awaryjna będzie dostępna bez recepty. Uniemożliwimy odmowę wydania środków antykoncepcyjnych w aptekach poprzez powoływanie się na tzw. „klauzulę sumienia”, co stanowi nielegalne ograniczenia praw pacjenta do świadczeń zdrowotnych. Będziemy przeciwdziałać ubóstwu menstruacyjnemu poprzez zapewnienie dostępu do bezpłatnych środków higienicznych w szkołach i innych instytucjach publicznych.

29. Lepiej zapobiegać niż leczyć.

Będziemy rozwijać program szczepień dzieci i dorosłych. Zapewnimy wszystkim dostępne i bezpłatne szczepienia przeciwko grypie sezonowej, umożliwimy uzupełnianie szczepień na odrę i inne choroby zakaźne dla osób dorosłych. Poszerzymy grupę docelową bezpłatnych szczepień o pneumokoki i HPV. Szczepionki i ich podanie będą bezpłatne i szeroko dostępne w punktach szczepień oraz aptekach. Postawimy na stałą edukację społeczeństwa na temat korzyści zdrowotnych wynikających z regularnych szczepień. Nadamy uprawnienia do szczepienia i kwalifikowania do szczepienia kolejnym zawodom medycznym, a państwo zapewni pełne finansowanie niezbędnych kursów.

TRANSPORT (NIE TYLKO) ZBIOROWY

30. Inwestycje w transport zbiorowy.

W ramach walki z wykluczeniem transportowym będziemy odtwarzać lokalne połączenia kolejowe i autobusowe, by pociąg dojeżdżał do każdego powiatu, a autobus do każdej gminy. Wprowadzimy dotację transportową dla samorządów, którą będzie można przeznaczyć wyłącznie na organizację transportu publicznego na terenie jednostek samorządu terytorialnego. Sfinansujemy z budżetu państwa lokalne linie autobusowe koordynowane przez państwo we współpracy z samorządami. Zadbamy o dostateczną liczbę połączeń w ciągu dnia, by zaspokoić potrzeby transportowe mieszkańców. Rozwiniemy nowoczesny polski przemysł środków transportu zbiorowego i oprzemy o niego rozbudowę sieci połączeń.

31. Transport wygodny dla pasażera.

Utworzymy jednolity katalog ulg ważny we wszystkich środkach transportu zbiorowego. Utworzymy zintegrowany system biletowy pozwalający kupić bilet na przejazd z wykorzystaniem dowolnych środków transportu zbiorowego. Będziemy dążyć do upowszechnienia biletów aglomeracyjnych, pozwalających mieszkańcom korzystać z oferty wielu przewoźników podczas dojazdów. Na wzór niemiecki wprowadzimy abonament na komunikację miejską, gminną oraz kolej regionalną w całym kraju.

32. Tak dla kolei!

Będziemy inwestować w transport kolejowy, zarówno w koleje dużych prędkości, jak i w koleje regionalne. Wzorem austriackim będziemy rozwijać ofertę polskich kolei na trasach międzynarodowych. W województwach przygranicznych rozbudujemy lokalne połączenia z państwami sąsiadującymi z Polską.

33. Elektryfikacja transportu

Będziemy rozwijać elektromobilność w Polsce. Oprócz elektrycznych pociągów i tramwajów będziemy inwestować w autobusy elektryczne i trolejbusy. Zwiększymy liczbę stacji ładowania dla samochodów elektrycznych, by umożliwiały wygodne przemieszczanie się. Będziemy inwestować w badania i wdrażanie technologii wodorowych i biopaliw tam, gdzie elektryfikacja byłaby nieefektywna.

34. **Bezpieczne drogi.**

Zastosujemy Wizję Zero, czyli zero ofiar śmiertelnych na polskich drogach. Wprowadzimy program poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego, szczególnie w okolicach szkół i przy przejściach dla pieszych. Zamiast stawiać kolejne czarne punkty, będziemy przebudowywać infrastrukturę i zmieniać organizację ruchu tak, by zmniejszyć liczbę wypadków. Będziemy walczyć z nielegalnymi wyścigami i zanieczyszczeniem hałasem wywoływanym przez nadmiernie głośne pojazdy.

35. **Strategia rowerowa.**

Będziemy rozbudowywać sieć dróg rowerowych w miastach i wzdłuż dróg wojewódzkich w gminach wiejskich. Chcemy, by rowerem dało się bezpiecznie dojechać do węzłów komunikacyjnych takich jak stacje kolejowe. Przy punktach przesiadkowych będziemy budować bezpieczne parkingi i przechowalnie rowerowe.

DOBRA PRACA

36. **Godne i stabilne zatrudnienie.**

Każdy zasługuje na urlop, ubezpieczenie zdrowotne i bezpieczeństwo. W rządzonych przez nas samorządach zlikwidujemy patologie rynku pracy, jakimi są umowy śmieciowe i wymuszone samozatrudnienie. Zakazemy w instytucjach samorządowych darmowych staży i wprowadzimy minimalną stawkę godzinową dla stażystów.

37. **Przeciw dyskryminacji płacowej i przemocy w pracy.**

Wzorem Islandii zapewnimy równe płace za tę samą pracę bez względu na płeć. Pracownicy zyskają prawo do informacji o luce płacowej w jednostkach podległych samorządom. Poprawimy skuteczność procedur i narzędzi antymobbingowych. Szkolenia antymobbingowe będą obowiązkowe we wszystkich urzędach, jednostkach organizacyjnych i spółkach samorządowych.

38. **Szeroki dialog społeczny i silne związki zawodowe.**

Zadbamy o upowszechnienie zakładowych i ponadzakładowych układów zbiorowych, będziemy wspierać związki zawodowe w sektorze publicznym podległym samorządom. Skończymy z procederem bezprawnego zwalniania liderów związkowych bez wyroku sądu. Zobowiązemy szefów jednostek podległych samorządom do informowania pracowników o związkach zawodowych działających w zakładzie pracy.

39. **Sektor publiczny wyznacza wysokie standardy.**

Państwo i samorząd muszą być dobrymi pracodawcami. Ciężka praca w domu pomocy społecznej, jednostce ratowniczo-gaśniczej czy zakładzie gospodarki komunalnej zasługuje nie tylko na uznanie, ale przede wszystkim na godną płacę. Najniższe wynagrodzenie w sektorze publicznym będzie wynosić nie mniej niż 130% wynagrodzenia minimalnego w gospodarce. Płace będą automatycznie waloryzowane dwa razy do roku o inflację, a tabele płac regularnie poddawane negocjacji z związkami zawodowymi. Ograniczymy outsourcing w instytucjach publicznych.

40. **Demokracja w miejscu pracy.**

Skoro spędzamy w pracy tyle czasu, to powinniśmy mieć większy wpływ na jej warunki. Zapewnimy udział związków zawodowych i załóg w decydowaniu o stanowiskach kierowniczych, w procesie informowania o rozwoju firmy oraz w budowaniu jej długoterminowej strategii. Skierujemy dodatkowe środki na pomoc w organizowaniu spółdzielni i budowaniu współpracy między podmiotami ekonomii społecznej.

41. **Wyższe i przejrzyste płace.**

Wprowadzimy obowiązek informowania w ogłoszeniach o pracę w sektorze samorządowym o najniższym przewidzianym dla tego stanowiska wynagrodzeniu. Wdrożymy mechanizmy ograniczające rozwarstwienie płacowe wewnątrz urzędów, jednostek samorządowych.

42. **Szukanie pracy bez stresu.**

Zwiększymy finansowanie urzędów pracy, aby mogły prowadzić aktywną politykę przeciwdziałania bezrobociu.

43. **Aktywna walka z bezrobociem.**

Praca musi być dostępna również poza metropoliami. Będziemy walczyć z wyspami bezrobocia przez systemowe wsparcie inwestycji zapewniających godne zatrudnienie w powiatach, w których stopa bezrobocia jest o połowę wyższa niż w całej gospodarce. Lewica w samorządzie wspierać będzie centralne rozwiązania pozwalające na realizację tego celu.

44. **Prawo do odpoczynku.**

Polscy pracownicy muszą mieć czas złapać oddech. Zapewnimy prawo do odłączenia się dla każdego pracownika administracji samorządowej, placówek edukacyjnych oraz wszystkich zatrudnianych przez samorząd – bo nie można oczekiwać od pracownika odbierania maili i telefonów po godzinach pracy.

45. **Koniec z artystyczną biedą.**

Udostępnimy przestrzeń w samorządowych instytucjach kultury dla młodych twórców – za wynagrodzenie, nie za wpis do CV.

SAMORZĄD DLA DOBROBYTU I BEZPIECZEŃSTWA

46. **Państwo i samorządy aktywne w innowacjach i gospodarce.**

Doceniamy aktywną rolę państwa i samorządu w rozwoju gospodarki, kultury, nauki i technologii oraz zapewnianiu obywatelom codziennego bezpieczeństwa bytowego. Sprzeciwiamy się rozprzedawaniu publicznej własności. Opowiadamy się za aktywną rolą sektora publicznego w procesach gospodarczych, tworzeniu miejsc pracy i wyznaczaniu standardów zatrudnienia.

47. **Zamówienia publiczne dla dobra publicznego.**

Będziemy w pełni przestrzegać przepisów o zamówieniach publicznych we wszystkich jednostkach podległych samorządom. W przetargach obowiązkowo stosowane będą kryteria pracownicze, społeczne i środowiskowe. Aby zmniejszyć emisje z transportu i zadbać o miejsca pracy w regionach, ustanowimy w przetargach priorytet dla producentów lokalnych.

48. **Uruchomimy środki z KPO i nadrobimy miesiące stracone przez PiS.**

Wykonamy kamienie milowe wynegocjowane przez polski rząd. Doprowadzimy do uaktualnienia programów realizowanych w ramach KPO, zgodnie z wyzwaniem rzeczywistości ukształtowanej przez wojnę w Ukrainie.

49. **Współpraca z uczelniami.**

Uczelnie są wartościową częścią miast, nie tylko ze względu na kształcenie kadr, ale też w wymiarze kulturotwórczym. Będziemy pielęgnować współpracę samorządu z uczelniami dla obopólnej korzyści.

50. **Bezpieczeństwo ludności cywilnej.**

Wdrożymy model wszechstronnej obronności w stylu nordyckim. Odtworzymy sieć infrastruktury przeznaczonej dla ochrony ludności cywilnej: schrony, ujęcia wody, magazyny leków czy drogi

ewakuacyjne. Powołamy Służbę Obrony Cywilnej, która będzie odpowiedzialna za koordynację i prowadzenie wszystkich działań związanych z ochroną ludności, takich jak edukacja, ćwiczenia i czuwanie nad gotowością. Zdecydowanie zacieśnimy współpracę między instytucjami diagnozującymi i monitorującymi zagrożenia, w tym hybrydowe, cyfrowe, zdrowotne i naturalne.

51. **Rozwój sieci schronów**

Zagwarantujemy na szczeblu ustawowym, aby nowo budowane osiedla uwzględniały potrzeby bezpieczeństwa ludności cywilnej. W planach będą musiały być przewidziane odpowiednie dla liczby ludności schrony, a na już istniejących osiedlach powstaną schrony, a tam, gdzie to nie-
możliwe, ukrycia.

ZIELONY SAMORZĄD

52. W stronę czystej energii.

Musimy być krajem jednocześnie bezpiecznym energetycznie i poważnie traktującym kwestię zmian klimatu. Odejście od paliw kopalnych jest koniecznością cywilizacyjną. Zamiast uzależniać się od surowców z Rosji i innych dyktatur, postawimy na rozwój energetyki opartej na źródłach odnawialnych i energii jądrowej.

53. Czysta energia dla samorządu.

Będziemy prowadzić samorządowe inwestycje w panele słoneczne oraz w elektrownie wiatrowe. Ułatwimy tworzenie i rozwój spółdzielni energetycznych oraz gminnych klastrów energetycznych, współzarządzanych przez mieszkańców, w tym priorytet przy staraniach o dofinansowanie. Będziemy rozwijać biogazownie i biometanownie na obszarach wiejskich.

54. Energooszczędna infrastruktura.

Najtańsza i najczystsza energia to ta, której nie trzeba wytworzyć. Będziemy wdrażać systemowe rozwiązania prowadzące do oszczędności energii. Samorząd da dobry przykład przez wdrożenie termomodernizacji budynków użyteczności publicznej (placówek oświaty, ochrony zdrowia, administracji itd.) oraz realizację programu modernizacji systemu oświetlenia ulicznego z wykorzystaniem inteligentnych technologii.

55. Niższe rachunki za ogrzewanie.

Wprowadzimy powszechne finansowanie programu termomodernizacji i wymiany źródeł ciepła w budynkach. Zmniejszymy ilość biurokracji na poziomie samorządu potrzebnej do uzyskania wsparcia publicznego w tym zakresie. Przeprowadzimy modernizację istniejących systemów ciepłowniczych w stronę zeroemisyjną oraz zadamy o zwiększenie liczby podłączeń do ciepła systemowego. W każdej gminie będzie dostępny doradca energetyczny, który pomoże określić priorytety dla termomodernizacji budynku.

56. **Walka ze smogiem.**

Będziemy walczyć z problemem smogu przez rozwój ciepłowni i ciepła systemowego i rozszerzenie programu wymiany kotłów. Będziemy pokrywać do 100% kosztów wymiany kotłów dla gospodarstw domowych z niskimi dochodami. Wprowadzimy obowiązek powszechnego alarmowania o zanieczyszczeniu powietrza przy przekroczeniu norm stosowanych w państwach Unii Europejskiej. Przeprowadzimy program inwestycyjny ocieplania domów i oszczędzania energii dla docelowo 1,5 mln budynków, współfinansowany ze środków Unii Europejskiej.

57. **Ochrona społeczności lokalnych zależnych od wydobycia i zużycia paliw kopalnych.**

Zielona transformacja nie może odbywać się kosztem pracowników. Wraz z procesem odchodzenia od paliw kopalnych będziemy kierować wsparcie do regionów najsilniej od nich zależnych, umożliwiając utrzymanie zatrudnienia i standardu życia. Włączymy społeczności, których to dotyczy, w procesy decyzyjne. Pracownikom sektora paliw kopalnych zagwarantujemy przekwalifikowanie się i zatrudnienie na co najmniej tak samo płatnym stanowisku w zielonym przemyśle.

58. **Lepszy recykling, mniej śmieci.**

Wprowadzimy, na wzór dobrych praktyk Europy Zachodniej, system kaucyjny pomagający zmniejszyć ilość wytwarzanych odpadów i obniżyć ceny wywozu śmieci. Wprowadzimy jednolity standard butelek zwrotnych w Polsce. W pełni wdrożymy system rozszerzonej odpowiedzialności producentów. Do 2030 roku osiągniemy cel 60% recyklingu odpadów. Przeznaczymy dodatkowe środki na neutralizację składowisk niebezpiecznych odpadów rozsianych w całej Polsce.

59. **Więcej parków narodowych.**

Zwiążymy udział parków narodowych z 1% do 4% powierzchni Polski do 2030 r., w tym utworzymy nowe: Turnicki Park Narodowy, Jurajski Park Narodowy, Mazurski Park Narodowy, Kaszubski Park Narodowy, Stobrawski Park Narodowy, Park Narodowy Dolina Dolnej Odry, Park Narodowy Środkowej Odry, Park Narodowy Puszczy Pilickiej, Park Narodowy Dolina Środkowej Wisły. Znacząco podniesiemy wynagrodzenia w Parkach Narodowych. Wprowadzimy subwencje ekologiczne dla samorządów i wesprzemy tworzenie planów rozwoju dla gmin, na terenie których funkcjonują obszarowe formy ochrony przyrody.

60. **Ochrona polskich lasów.**

Całkowicie wyłączymy lasy obejmujące co najmniej 6% powierzchni kraju – nie licząc parków

narodowych – z wycinki drzew. Na terenach tych powstaną Lasy Obywatelskie, które będą pełnić funkcje przyrodnicze, a zarazem służyć obywatelom do odpoczynku i rekreacji. Uniemożliwimy prowadzenie gospodarki leśnej bez Planów Urządzenia Lasu i zagwarantujemy możliwość zaskarżenia decyzji zatwierdzających PUL do sądów.

61. **Odrodzenie przyrody.**

Będziemy chronić bioróżnorodność, zwiększać retencję wód i przeciwdziałać konsekwencjom zmian klimatu – w tym zagrażającemu coraz większej liczbie regionów pustynnieniu. Będziemy łączyć rozwój i zdrowie lokalnych społeczności z ochroną przyrody. Zamiast betonować koryta rzek, postawimy na naturalną retencję oraz ochronę mokradł i terenów zalewowych. Łąki, zarzewienia śródpolne, mokradła, dzikie brzegi rzek czy naturalne tereny zalewowe to także całkiem wymierne korzyści – przywrócenie lub wzmocnienie naturalnych cech ekosystemów ograniczy negatywny wpływ suszy, burz i powodzi na społeczeństwo, środowisko, gospodarkę i rolnictwo.

62. **Realny nadzór nad zanieczyszczeniami.**

Aby uniknąć kolejnych katastrof ekologicznych na rzekach, musimy usuwać źródła zagrożeń, postawić na ciągły monitoring wód, wczesne ostrzeganie o zagrożeniach i profesjonalne modelowanie rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń. Wesprzemy samorządy w modernizacji oczyszczalni ścieków. Zintensyfikujemy przegląd obowiązujących pozwoleń wodnoprawnych, a przy wydawaniu nowych w większym stopniu uwzględniać będziemy wpływ na środowisko. Będziemy też wspierać zachowanie zielonych pasów buforowych wzdłuż brzegów rzek i jezior, sprzyjających jakości wody.

63. **Ustawa antyodorowa.**

Pojęcie uciążliwości zapachowej i wdrożymy przepisy dające organom administracji publicznej kompetencje w ograniczaniu lub eliminowaniu uciążliwości zapachowej.

64. **Koniec betonozy.**

Stworzymy Fundusz Kruszenia Betonu na kwotę 3 mld złotych, wspierający samorządy w przekształcaniu przestrzeni miejskiej pełnej betonu w bardziej zieloną i przyjazną człowiekowi. Zwiększymy dostępność przestrzeni miejskiej dla osób z ograniczoną mobilnością. Dostosujemy przestrzeń miejską do zmieniającego się klimatu, m.in. wspierając mikroretencję wody oraz poprawiając dostęp do ławek, cienia, toalet i źródeł wody pitnej.

65. **Dobrostan zwierząt.**

Będziemy promować systemowe podejście do ochrony praw zwierząt. Zabronimy wykorzystywania zwierząt w cyrkach. Zgodnie z rekomendacją NIK będziemy rozwijać w gminach jednostki straży gminnej (tzw. Animal Patrole), których zadaniem byłoby całodobowe podejmowanie działań mających zapewnić szybką i skuteczną pomoc zwierzętom w potrzebie. Sprawimy, by uchwały zawierające programy opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt były przyjmowane do końca roku poprzedzającego ich obowiązywanie. Uchwały te będą musiały też obejmować program kastracji kotów wolnożyjących.

66. **Wsparcie dla opiekunów zwierząt.**

Wprowadzimy bonus weterynaryjny dla potrzebujących seniorów opiekujących się zwierzętami, dzięki czemu zredukujemy liczbę zwierząt w schroniskach. Wdrożymy powszechny program pełnej refundacji kastracji, sterylizacji i czipowania zwierząt domowych, aby przeciwdziałać bezdomności zwierząt i wypieraniu innych gatunków z ekosystemu. Utworzymy na poziomie gminnym cmentarze dla zwierząt, gdzie opiekunowie i opiekunki będą mogli zapewnić godny pochówek zwierzętom towarzyszącym.

DOBRE ŻYCIE NA OBSZARACH WIEJSKICH

67. **Obszary wiejskie silne usługami publicznymi.**

Na obszarach wiejskich żyje 4 na 10 mieszkańców Polski. Jednocześnie jakość życia na wsi jest nadal niższa niż w miastach. Zmienimy to. Zagwarantujemy mieszkańcom obszarów wiejskich dostęp do dobrej jakości ochrony zdrowia, edukacji, kultury, transportu. Na obszarach wiejskich będą powstawać nowe biblioteki, a dotychczasowe zyskają nowe zbiory. Będziemy budować nowe obiekty sportowe. Zainwestujemy w dostęp do szerokopasmowego internetu. Zadbamy również o inwestycje w kanalizację.

68. **Poprawa opłacalności kierunków produkcji rolnej.**

Będziemy działać na rzecz poprawy opłacalności produkcji poprzez skup płodów rolnych na potrzeby rezerw materiałowych, wspieranie lokalnego przetwórstwa. Będziemy promować kupowanie lokalnej żywności przez markety oraz stołówki. Będziemy stać na straży jakości oraz rynku wewnętrznego poprzez kontrolę jakości importowanej żywności.

69. **Ochrona rolników i przetwórców żywności.**

Wprowadzimy maksymalnie 30-dniowy termin płatności przez markety i firmy skupowe dla wytwórców żywności i poprawimy jego egzekwowanie. Ustawowo wzmocnimy pozycję rolników i przetwórców w negocjacjach cenowych w łańcuchu produkcji i dystrybucji. Będziemy przeciwdziałać nieuczciwym praktykom w handlu i wprowadzimy równowagę w negocjacjach cenowych.

70. **Dopłaty do ubezpieczeń dla rolników**

Przeznaczmy dodatkowo 1 miliard złotych rocznie na ubezpieczenia dla rolników. Obecne środki przeznaczane w budżecie na ten cel kończą się w drugim kwartale roku, przez co wielu rolników chcących skorzystać z ubezpieczeń od ryzyka wystąpienia skutków zdarzeń losowych w rolnictwie nie może skorzystać ze wsparcia państwa.

71. Odszkodowania za szkody rolnicze.

Zwiększymy kwoty odszkodowań za szkody wyrządzone przez zwierzęta objęte ochroną gatunkową. Ponadto Skarb Państwa odpowiadać będzie też za szkody wyrządzone przez chronione ptactwo („kormoranowe”), a w przypadku szkód bobrowych odpowiedzialność obejmie również utracone korzyści.

72. Skuteczna walka z ASF i HPAI.

Zwiększymy finansowanie bioasekuracji gospodarstw rolnych do poziomu 250 mln zł rocznie. Metody przeciwdziałania ASF oprzemy na obecnym stanie wiedzy naukowej, a priorytet nadamy działaniom takim jak odszukiwanie martwych dzików i poddawanie ich badaniom na obecność wirusa. Przyspieszymy wypłaty odszkodowań dla rolników, których gospodarstwa zostały dotknięte chorobami. Przeznaczymy dodatkowe środki na Inspekcję Weterynaryjną, która dziś ze względu na niedofinansowanie nie jest w stanie wypełniać swoich obowiązków.

73. Rolnictwo w harmonii z przyrodą.

Rolnicy odczuwają koszty zmian klimatu i degradacji środowiska – suszy, burz, znikania zapylaczy. Wsparzymy rolników w zmniejszeniu wydatków na nawozy i pestycydy poprzez wsparcie dla rolnictwa ekologicznego i innych form przeciwdziałania erozji gleby oraz ochrony bioróżnorodności i zapylaczy.

74. Kółka rolnicze i spółdzielczość rolna.

Będziemy rozwijać i wspierać kółka rolnicze, aby małe i średnie gospodarstwa miały większe możliwości modernizacji i mogły konkurować z gospodarstwami wielkopowierzchniowymi. Będziemy wspierać powstawanie dobrowolnych spółdzielni rolnych, opierających się na współpracy wytwórców i przetwórców żywności, a także współpracujących z nimi kooperatyw spożywczych. Dzięki temu skróci się łańcuchy dostaw, a współpraca przy kupnie maszyn, inwestycjach i prowadzeniu prac skutkuje wzrostem wydajności i opłacalności gospodarstw.

RÓWNOŚĆ, ŚWIECKOŚĆ, SZACUNEK

75. **Legalna aborcja bez kompromisów.**

Wprowadzimy uzależnione wyłącznie od decyzji kobiety prawo do przerwania ciąży do 12 tygodnia. Będziemy pilnować, aby w szpitalach samorządowych nie odmawiano zabiegu aborcji ze względu na tzw. klauzulę sumienia.

76. **Likwidacja klauzuli sumienia.**

Niedopuszczalna jest sytuacja, gdy pacjentce bezzasadnie odmawia się procedury medycznej czy wydania leku. Błędnie rozumiana wolność sumienia nie może ograniczać konstytucyjnego prawa do ochrony zdrowia.

77. **Legalizacja marihuany i amnestia dla osób karanych za jej posiadanie.**

Zalegalizujemy marihuanę. Jej produkcję i sprzedaż oprzemy o system licencjonowanych lokalnych producentów, zapewniając państwowy nadzór nad bezpieczeństwem substancji w obrocie. Umożliwimy uprawę niewielkich ilości na własny użytek. Dodatkowo zaprzestaniemy karania za posiadanie na własny użytek określonych ilości innych substancji psychoaktywnych. Zainwestujemy w rzetelną edukację dotyczącą wszystkich uzależniających substancji. Wdrożymy zintegrowany system terapii i pomocy dla osób zmagających się z uzależnieniami oraz ich rodzin, oparty na badaniach naukowych.

78. **Miłość dla wszystkich.**

Popieramy pełnię praw dla osób LGBTQ+. Wprowadzimy pełną równość małżeńską, a także instytucję związków partnerskich niezależnie od płci. Będziemy przeciwdziałać nienawiści w przestrzeni publicznej.

79. **Polska silna różnorodnością.**

Będziemy dbać o regionalne tożsamości. Ślůnsko godka zostanie objęta ochroną na równi z kaszėbsczim jãzėkã. Język wilamowski otrzyma status języka regionalnego. Zadbamy o ochronę

kulturowego i językowego bogactwa Rzeczypospolitej, przeznaczając środki na rewitalizację, promocję kultury i badania nad językami mniejszości zamieszkałych w Polsce. Przywrócimy należyte finansowanie nauczaniu języków mniejszości narodowych.

80. **Kultura niepodległa.**

Zagwarantujemy, że kultura nie będzie obiektem cenzury ani narzędziem partyjnych wojenek także na poziomie lokalnym, gdzie najczęściej ludzie mają z nią kontakt. Dyrektorami publicznych instytucji kultury nie mogą być polityczni nominaci – konkursy muszą być przejrzyste, a wystuchania kandydatów dostępne w internecie dla wszystkich zainteresowanych.

81. **Programy integracyjne dla migrantów**

Będziemy dążyć do pełnej integracji migrantów i migrantek. Zwiększymy finansowanie gminnych programów integracyjnych. Poprawimy wsparcie tłumaczeniowe w urzędach. Będziemy dążyć do zagwarantowania możliwości uczestnictwa w darmowych kursach języka polskiego dla wszystkich osób migrujących do Polski.

82. **Świeckie państwo.**

Skończymy z uprzywilejowaną pozycją Kościoła katolickiego. Wyprowadzimy religię ze szkół do salek katechetycznych i skończymy z finansowaniem z publicznych środków wynagrodzeń katechetów. Wprowadzimy w życie do tej pory nierealizowaną zasadę neutralności religijnej urzędów oraz instytucji samorządowych, które mają służyć wszystkim obywatelom bez względu na ich wyznanie lub jego brak.

83. **Finansowy rozdział kościoła od państwa.**

Zlikwidujemy finansowe i podatkowe przywileje kleru. Zakończymy proceder przekazywania kościołom nieruchomości nieodpłatnie lub za bezcen. Usuniemy ustanowiony dla kościołów wyjątek od zakazu nabywania ziemi rolnych.

POLITYKA SPOŁECZNA I SENIORALNA. WSPARCIE OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

84. Powszechna dostępność żłobków.

Prawie 3/4 rodziców łączy wychowywanie dzieci z pracą. Mimo to mniej niż 1/4 dzieci uczęszcza do żłobka. By żłobki były dostępne cenowo dla każdej rodziny, zapewnimy w nich ok. 100 tys. nowych miejsc, współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej.

85. Renta wdowia.

Blisko 1,5 miliona osób w Polsce nie jest w stanie utrzymać się finansowo po śmierci małżonka. Obecnie w małżeństwie emerytów, gdy umiera mąż, kobieta ma prawo do wyboru: albo zachowuje swoją emeryturę, albo z niej rezygnuje i bierze rentę rodzinną. Proponujemy korzystniejszy mechanizm. Wdowa będzie mogła albo zachować swoją emeryturę, a do tego uzyskać dodatek 50% renty po mężu, albo wybrać rentę po mężu i dodać 50% swojej emerytury. Taki sam wybór będą mogli podjąć wdowcy.

86. Zasiłek pogrzebowy.

Pogrążona w żałobie rodzina nie powinna dodatkowo martwić się, czy bez zaciągania pożyczek będzie ją stać na skromne, ale godne pożegnanie bliskiej osoby. Kwota zasiłku pogrzebowego nie zmieniła się od 2011 roku. Dlatego podniesiemy ją do 8 tys. złotych i wprowadzimy przejrzysty mechanizm corocznej waloryzacji.

87. Senioralny bon turystyczny.

Każda seniorka i każdy senior co dwa lata otrzyma bon w wysokości 500 zł na organizację wycieczki, krajowe wyjazdy turystyczne i rekreacyjne.

88. Bon kulturowy dla seniorów.

Uczestnictwo w kulturze ma ważne znaczenie dla jakości życia seniorów – pozwala im rozwijać zainteresowania, podtrzymywać więzi społeczne i miło spędzać czas. Wprowadzimy bon kulturowy w wysokości 50 złotych miesięcznie dla osób po 65 roku życia. Będzie go można wykorzystać do opłacenia biletów do kina, teatru, muzeum, na koncert czy potańcówkę. Jednocześnie będziemy wspierać finansowo samorządy w organizacji nieodpłatnych aktywności kulturowych, w tym dedykowanych starszym mieszkańcom.

89. Domy dziennego pobytu dla seniorów.

Polskie społeczeństwo starzeje się. Państwo i samorządy muszą zwalczać osamotnienie i wspierać aktywizację wszystkich osób starszych, a także wspomóc rodziny w opiece nad seniorami nie-samodzielnymi. Do 2030 roku w każdej gminie powstaną współfinansowane z budżetów państwa i JST domy dziennego pobytu dla seniorów. Zapewnią one warunki do utrzymywania sprawności ruchowej i intelektualnej, rozwijania zainteresowań i nawiązywania kontaktów towarzyskich.

90. Prawo do dachu nad głową.

W Polsce brakuje spójnego systemu przeciwdziałania bezdomności, a finansowanie skierowanego do organizacji pozarządowych ministerialnego programu „Pokonać bezdomność” od blisko dwudziestu lat pozostaje na niemal niezmiennym poziomie. Opowiadamy się za przejściem od modelu wsparcia osób w kryzysie bezdomności opartego na schroniskach i noclegowniach do rozwiązań mieszkaniowych, zwłaszcza zgodnych z podejściem Najpierw Mieszkanie. Ustanowimy usługi streetworkingu obowiązkowym zadaniem własnym gminy w dużych i średnich miastach. Sprzeciwiamy się dyskryminacji osób w kryzysie bezdomności w dostępie do usług publicznych. We współpracy z trzecim sektorem postawimy na projekty wieloletnie, zapewniając im stabilne finansowanie.

91. Systemowe wsparcie osób z niepełnosprawnościami.

Zwiększymy dostępność do edukacyjnych usług poszpitalnych, do Zakładów Opiekuńczo-Lecznicznych, sanatoriów i placówek rehabilitacyjnych. Samorządy wspierać będą inicjatywy skierowane do osób z niepełnosprawnościami oraz będą wywiązywać się z obowiązków związanych z finansowaniem przejazdu uczniów z niepełnosprawnościami do szkół.

92. Opieka wytchnieniowa i sieć asystentów osobistych.

Zainwestujemy w rozwój mieszkalnictwa wspomagane gwarantującego osobie z niepełnosprawnością niezależne życie i podmiotowe traktowanie. Samorządy mają tu do spełnienia kluczową rolę we wspieraniu, koordynacji i współfinansowaniu tych działań. Rodzice i opiekunowie będą mieć możliwość skorzystania z programu opieki wytchnieniowej.

93. Dostępna przestrzeń publiczna.

Nowe inwestycje infrastrukturalne i remonty już istniejących obiektów będą uwzględniać potrzeby osób z niepełnosprawnościami ruchowymi.

KOALICYJNY KOMITET WYBORCZY LEWICA

Ul. Złota 9 m. 4
00-019 WARSZAWA